

אם אינן מכירין פרק שני ראש השנה

- אתן כמדרג ארן שנה ויהי ועין שרין אשים יעקבה ברש תהדר ותאשור יתדו: ישעיהו מא ט
- כי אם שם ארר ין יעברו ישעיהו לג כא רבא יתיר בל תתן בו אני שיש רבי אריר לא יעברו ישעיהו לג כא
- ערי קרשף יהו מדרב עין מדבר והתה ירושלם שקמה: ישעיהו סד ט
- תחת הנחשת אביא וזב ותחת הברזל אביא כסף ותחת העצים נחשת ותחת האבנים ברזל ותמתי פקדון שלום ונשפין צדקה: ישעיהו סו יז
- ונקיתי דמים לנפתי וזי שכן בציון: יואל ד כא

לעני רש"י

פינייא (פ"ו) ארן. בסי (בר"ש) עין תאשור. ש"ס אשית. אולמ"א. בריב"ה נקן. צירקוריה (קפיניא) אלת. גלאנדי"ה (גלני"ט). בלוט"ס. קוראל"ו (קור"ל). אלמ"ט. לירי"ו (ליר"ו). דנה. ביי"ש. נהי"ס. קטשטיני"א. (קטשטיני"ש). עזי-טוטי"ס. דרומי"ט. סוג ספינה. פורט"ו (פורי"ט). נבל.

רבינו הגנאל

רבינו הגנאל (המשך) עד דו עליל ופיסק מנרה. חכמיא לה מילתא, כלומר דבר וזה הברזל. אמר עד אחר נולד ליש פלוגי שבט. מלין (אוחן) על פיר. חשיבה במציאות שבת מטלטלין אחרן על פניו. ר' חייא מטלטל אפוסה דמלויה ר' (סמאל) (אמי) מל) על פי נשים דאמרי שמשא הות כפיסיטא. מכירי מכירוי של עד שראה את הלבנה. מהו לחלל עליהן את השבת. שמעיין לה מהכא, רבי נהוראי אמר מעשה שירודין להעיד על עד אחר באושיא, לא שהיו צריכין לי, אלא שהיה בקשתי להקביל פני מכירי. ומה קילקיל הוה תמן. שהו אמרין עצרת לאחר השבת. והו יוצאין עליי מבטרי בחוקת שתקדש. מעשה על ניסן לא יקבלו, אלא מן מבידיעין. על שאר יחויא יקבלו. אמר רבי יוסי בר בון לן קילקילתין מאר הות. מעשה כך יוא. רבוחתין לא יקבלו. (דבך) דליה רבוחתין יקבלו. וזו מפני וזו מתני' כדא משאין משואות מביאין כלמסותה

והיא ד"א עבד במוצאי שבת איתנוסו. וז"ל השתא נמי דלא עבדו אמלא כלל כי מיתל ר"ח מלא נשכח יאמרו האי חסר ודאי עבד דלא עבד לעולא שבת איתנוסו וי"ל דהיכא דדלוי עבד ועדי לעולם משואות בין אמלא בין אהסר כי לא עבדי כלל ודאי תלו במוסר אכל השתא דוימנין עבדי ווימנין לא עבדי כי לא עבדי השתא נמולא שבת לא תלו במוסר אלא נמולא שבת דשכיחא: משום במוסר מלאכה יעם שני ימים. פירש בקונטרס אין נך ר"ה שאין מתבטלין בני גולה ממלאכה כי ימים בין אמלא בין אהסר אכל כי עבדי אהסר דיעי שניו שלשים נקבע ויעשו מלאכה למחר ולמחר דחק לפשר ר"ה דלכל ר"ח קאי כי לא היו רגילין לעשות מלאכה כ"ח כדאמרינן צפיק הקורא את המגילה עומד (מגילה דף כג:) ושאלו צו ניטול מלאכה לעם כגון ר"ח וחולו של מועד קורין ארבעה ורגילין לומר שהסוף המקום יע"ט נשים כ"ח כשכר שלא נתרלו על מעשה העגל כשאמר להם אהרן (שמות לג) פקדו נומי הוהב אשר באונו נשים וגו' ויתפרקו כל העם וגו' אשר באוניהם אכל דנשיהם לא הניאו שלא ראו הנשים ליתן: **ארבעה** מיני ארבע. תימה דנפרק לונג הגזול (סופה דף לו.) ושם א"ר יהודה סוכה אינה נוהגת אלא בארבעה מינים שגולבין ופרק עליה מהא דמאמר ר"ה לסקן נגמרים על ארץ שאלו בהם (ארבעה על ארבעה) ומשני מאי ארץ ארץ הדם כדאמר רבנן בני ברך הונא י מיני ארצים הן והשתא לרבי יהודה אמר רב דלמר ארבעה ותו לא מיהא איכא למימר ושמה הכא לענין מקח וממכר פליגי אכל כוליהו מרוד דעשרה מיני ארצין הן ויבדילנמי משבי עשרים וארבעה:

שמה תורניתא.

נפ"ק דע"ז (דף ד. ועס) דלמר מאי אלטרובלין תורניתא לאו היינו תורניתא דהכא דההוא אין לו לעיקר דמשמע תמוס והוא דהכא שהוא מין ארץ ודאי יש לו שורש ועוד תורניתא הוא ללא מוזן הא שאר אילנות מוזני והתמן (פ"ו דף יט:) אין מוכרים להן במחומר לקרקע דכי האי גונא דייק תמוס ומוצי דקל עץ לך נראה דהיא דהיא מין אדמה כעין כובייתא דפרק א"ר עקיבא (שנה דף ג.) וצ"פ האשה היא עושה (נה דף כג.) דלכולהו מימתי לה היא כלל שאין לה עיקר: **עין שמן אפרסמון** והא דלכתיב (מלכים א' ו) ויעש כרוזים עזי שמן ומתרגמין אע"י דיתא מרי גווי עץ שמן דאפרסמון לאו עץ זית הוא דלכתיב צבורא (תמיהה ח) לאו ההר של ארץ כול. עשרה מיני ארזים הן. שנאמר אתן כמדרג ארץ ויטה וגו'. א"ר יוחנן כל המדרג ארץ כול. וזוהי להרם כמדבר. כל דמתי שקול מיניה. אוי לתן לעובדי שנאמר תחת הנחשת אביא וזב וגו'. תחת ר' עקיבא וחביריו מי מביאין. והיינו דרכיב נקיתי דמים לנפתי וגו'. ל"ן כדכתיב תגאל כסוף תם' שנת. כו צושתלמי לנפתי אהב כעתי (אין תחת תמה סכסב רבתי וע"פ קרש' ימי'.

ש"סו למיעט. השתא בני הגולה אמרי כו' אכל השתא דלא עבדינן אלא אהסר כי עבדינן למולאי שבת ידעי דהסר הוא: ועבדינן אמלא. ואמרי רגילין לעשות כל שאר המלאין (ו) מידע ידעי דהסר הוא: ומתן אהסר שבת שאירע בליל משואותיו נמנעו מלהסר: **דאינוסו**. נשכרות של משתה השבת: **וליעבדי אמלא ולא אהסר**. וכי מקלע ר"ח חסר צברנן שבת ולא עבדינן מידע ידעי דהסר הוא ולא תלו נשכרות אלא במידי דשכיח דכל חדשים חסרין לא עבדינן והאי נמי לא עבד: **אמר אבי משום ניטול מלאכה כו' ולא גרסינן גזירה**. אי אמרת נעבדי אמלא ולא אהסר אין נך ר"ה שאין מתבטלין בני הגולה ממלאכה שני ימים ויס ל' שמה הוסי' ר"ה ויס שלשים ואחד שמה עיברו את ההדס והיוס ר"ה אכל כי עבדינן משואות אהסר לאור יוס ל' ידעי שניו שלשים נקבע ויעשו מלאכה למחר ואין בטלין שני ימים אלא נמטענן: **כידה** היו משיאין כו': **אמר רב אדרה**. כך עס האילן כדאמרינן במסכת גילה (דף עו:) יטע בהן אדר: **תורניתא**. פינייא בלע"ז: **כרסא**. כוס"ס בלע"ז: **שאנא**. ש"פ בלע"ז: **כוטמי**. אולמ"י בלע"ז: **כלוטי**. צירקוריה בלע"ז שגדילין צו פירי שקורין גלאנדי"ה: **כסיפא**. מין עץ העולה בקרקע הוסי' ושמו קוראל"ו: **ערי**. לירי"ו עס האילן ואת פריו קורין ביי"ש: **דולני**. עשטאני"א: **וזי אדיר** לא יעברנו. לנחל שמעיד ללאת מניח המקדש: **ו בורני גדולה**. קפינה שקורין דרומי"ט: **היכי עבדי**. אחת בורני גדולה לנחי עבודה: **חלל**. מול: **עד דשכח**. שליה שוכניו בקרקעית הוסי' ועודנה נראית למעלה מן המים דנמקוס שהלמוגוס גדילים ניס אין הוסי' עמוק כל כך: **בר אמוראי**. מולמד לשוט נכירות: **וקטר אטוני דייטא**. חבילי שפמן שהן קטין ליתמק וקושר ראשו אחד בצורש האילן וראשו אחד בבורני: **ושקלי**. הך גברי מלא דספינתא ושדו לאנצרי והיא עולה מתוך המים ועוקרת שרשי האילן: **פרוסא**. פורט"ו בלע"ז ובלשון משנה"ל: **מסקן מרגנייטא**. מקרקעית הוסי' **על ידי** בר אמוראי: **ומקרייא פרוסא דמשמיה**. אחת של פרכיים נקראת נמל של מלוטה: **וקסינ דמים לא נקיי**. אם נחתי לנקות את העכו"ם משאר עונות לא (ו) אהסר נמנעו של ישראל: אף

הגהות הב"ח

(א) ב"ן לין מדבר היתה ירושלם ששמה היתה רבי יוחנן: (ב) רש"י ד"ה ועבדינן הוסי' מידע ידעי דה"ה: (ג) ר"ה וימנין דמים מ"י משאר עונות לא אהסר נמנעו: (ד) רש"י ד"ה ויס שלשים נקבע ויעשו מלאכה למחר ואין בטלין שני ימים אלא נמטענן: (ה) כ"ד היו משיאין כו': (ו) אמר רב אדרה. כך עס האילן כדאמרינן במסכת גילה (דף עו:) יטע בהן אדר: **תורניתא**. פינייא בלע"ז: **כרסא**. כוס"ס בלע"ז: **שאנא**. ש"פ בלע"ז: **כוטמי**. אולמ"י בלע"ז: **כלוטי**. צירקוריה בלע"ז שגדילין צו פירי שקורין גלאנדי"ה: **כסיפא**. מין עץ העולה בקרקע הוסי' ושמו קוראל"ו: **ערי**. לירי"ו עס האילן ואת פריו קורין ביי"ש: **דולני**. עשטאני"א: **וזי אדיר** לא יעברנו. לנחל שמעיד ללאת מניח המקדש: **ו בורני גדולה**. קפינה שקורין דרומי"ט: **היכי עבדי**. אחת בורני גדולה לנחי עבודה: **חלל**. מול: **עד דשכח**. שליה שוכניו בקרקעית הוסי' ועודנה נראית למעלה מן המים דנמקוס שהלמוגוס גדילים ניס אין הוסי' עמוק כל כך: **בר אמוראי**. מולמד לשוט נכירות: **וקטר אטוני דייטא**. חבילי שפמן שהן קטין ליתמק וקושר ראשו אחד בצורש האילן וראשו אחד בבורני: **ושקלי**. הך גברי מלא דספינתא ושדו לאנצרי והיא עולה מתוך המים ועוקרת שרשי האילן: **פרוסא**. פורט"ו בלע"ז ובלשון משנה"ל: **מסקן מרגנייטא**. מקרקעית הוסי' **על ידי** בר אמוראי: **ומקרייא פרוסא דמשמיה**. אחת של פרכיים נקראת נמל של מלוטה: **וקסינ דמים לא נקיי**. אם נחתי לנקות את העכו"ם משאר עונות לא (ו) אהסר נמנעו של ישראל: אף

מוסף רש"י

מבליגא. עין הוא (פנחסין דף קפ.)

רבינו הגנאל

ישעיהו יאמרו כי חסר היה ופסו שמה שבת לא עשו. או מלא היה וראש חדש בשבת היה. והמשואות במוטן עשו אוחן אור ל"ב שהוא ליל ל"א שהוא אור עיבור. ואקשינן ועבדי בין אמלא ובין אהסר. וכי מילע כי האי גונא לא יעבדי כלל כול. ופרקינן אפילו הכי אתא למיעט. אמרו יתכן שהוא חסר ולא עשו משואות משום אהסר שבת. או מלא היה ולא נמנעו מלעשות משואות אלא משום אהסר שבת להם. ואקשינן מאי חזית דעבדינן אהסר. וליעבדי אמלא ולא יעבדי אהסר. אמלא אבי משום ניטול מלאכה כלומר. ערך כול חדש להיכיל יוס ל' יוס ל"א. ואם ישו ירושן משואות נחבר כי חסר היה. הוואה אהסר בורקי. מהו בורקי תמן אמרי ברק ברקא אנהר מנרה. ואקשינן עליה ועד אחר נאמן. ופרקינן שניה היא הכא שאמה יוכל לעמוד עליה. ואין אדם משקר בכי האי גונא והוסי' לומר

והביאו עלי זית ועלי עץ שמן ובמסכת תמיד (פ"ג מ"ג א) עץ זית פסול למערכה עץ שמן כשר: **ערמוני** ר"ל. פי' בקונטרס קטשטיני"ר וקשיא דנפרק לונג הגזול' גבי ענפיו חופין את סירובי פריך ויאמלא דולגא ואנן קא חזינן ללאו הכי הוא ומיהו תמוס נמי פי' בקונטרס קטשטיני"ר: 11

של ארץ כול. עשרה מיני ארזים הן. שנאמר אתן כמדרג ארץ ויטה וגו'. א"ר יוחנן כל המדרג ארץ כול. וזוהי להרם כמדבר. כל דמתי שקול מיניה. אוי לתן לעובדי שנאמר תחת הנחשת אביא וזב וגו'. תחת ר' עקיבא וחביריו מי מביאין. והיינו דרכיב נקיתי דמים לנפתי וגו'. ל"ן כדכתיב תגאל כסוף תם' שנת. כו צושתלמי לנפתי אהב כעתי (אין תחת תמה סכסב רבתי וע"פ קרש' ימי'.